

НЕДОЛІКИ ДЕМОКРАТІЇ

Зеленська Ю., студ. гр. ЖТ-02,
Панченко Ю.В., к. істор. н., ст. викл СумДУ.

Ідея демократії народилась в античному полісі як «припущення про народоправство, про його принципову можливість, про причетність кожного громадянина до управління, про участь кожного в суспільному житті й діяльності». Це поняття використовується в назвах країн та партій, вживають його як синонім справедливості й рівноправ'я для характеристики політичних рішень, законів, настанов. Демократією називають і волю громадян, і наближеність високого начальства до людей. Таке різномайття вживання слова «демократія» свідчить про багатозначність та суперечливість одного з центральних понять політичної теорії і практики.

Саме тому воно є й цікавим для мене, навколо говорять про демократичне суспільство, народ прагне влади, у чому ми вже не раз переконувались, слідкуючи за мітингами та страйками громадян України та інших держав. Постає питання: «А що буде, якщо народ отримає цю владу?», «Чи зможе він справді правити державою, суспільством?». Адже суспільство складається із окремих частинок: є освічені люди, які цікавляться усім навкруги, слідкують за політичною, економічною ситуацією в країні, є діти, яких ще не цікавлять такі аспекти життєдіяльності людей, а є решта населення, які і знати нічого не хочуть про політику, уряд, ситуацію, але прагнуть демократії, бо думають, що мають рацію в своїх поглядах щодо організації суспільства.

Я маю на меті показати, що демократія не є ідеальним механізмом вибору, адже на мою думку, суспільство є до неї неготовим, завдання - знайти недоліки демократії, навести приклади не зовсім вдаливих проявів влади народу.

Для початку варто згадати погляди авторитетних політиків, філософів: Платона та Цицерона. Вони виступали проти демократичної форми держави. Державу Цицерон визначає, як справу, надбання всього народу. При цьому, він підкреслює, що "народ - не будь-яке об'єднання людей, зібраних разом якимось чином, а об'єднання багатьох людей, пов'язаних між собою згодою в питаннях права і спільністю інтересів. За демократії, коли все вирішується згідно з волею народу, то який би справедливий і поміркований він не був, все ж таки сама рівність вже несправедлива, якщо при ній немає відмінностей у суспільному становищі.

На думку Платона, різні люди мають неоднакові здібності, тому виконують різні види роботи різної якості. У досконалій державі кожен має «робити своє» відповідно до своїх здібностей. Демократія - влада більшості, яка може бути законною або незаконною (якщо народ захоплює насильно владу). А відповідно, як форма справедливого і ефективного вибору існувати в суспільстві не може.

Перейдемо безпосередньо до недоліків демократії, їх можна поділити на 3 види:

Успадковані недоліки - це ті, які своїм походженням не завдячують демократії, а походять від інших, попередніх режимів. Проте на сьогодні вони або суперечать принципам демократії, або ускладнюють функціонування демократичного режиму і тому їх необхідно усунути.

Спричинені недоліки - це побічні, негативні наслідки від недосконалих механізмів демократії, наприклад, участі народу в політиці. Потрібно весь час поліпшувати механізми демократичного режиму і таким чином обмежити їхні негативні наслідки, а то і взагалі, убезпечитись від них.

Органічні недоліки - це риси, властиві демократії і уникнути їх можливо лише шляхом руйнування самого режиму. Тому повністю позбавитись негативного впливу цих недоліків неможливо, але, якщо пам'ятати про безпеку від них, то її можна мінімізувати.

До успадкованих, лише перелічу, належать: нерівні можливості, правління багатих, соціальна нерівність, політична пасивність, відчуження влади.

Спричиненими є маніпуляція свідомістю та вплив на підсвідомість, криза цілей та цінностей. Демократія легко ідентифікується, якщо її порівнювати із тиранічним режимом, адже він побудований на насильстві - саме на тому, що є неприйнятним для демократичного режиму. Проте насильство може бути як фізичним, так і психологічним. Західна демократія, заперечуючи перший вид, широко застосовує другий, який часто називають «новим деспотизмом».

До органічних належать необхідність складних умов для функціонування демократії та політичний режим повільного регулювання. Потреба в демократії суспільства у сучасних західних демократичних країнах забезпечується через високу освіченість громадян, насамперед, завдяки знанню історії, політології, права. Освіта допомагає людям усвідомити, що демократичний режим попри всі свої недоліки, має й неперевершені переваги, одним з яких є проголошення людини найвищою цінністю. Іншою умовою існування демократії є висока політична активність громадян, потрібна для здійснення демократичних процедур, голосування у виборах до місцевих та центральних органів влади, а також для голосування на референдумах.

В реаліях не всі люди мають високу освіту, яка відповідає знанням, не всі є активними у житті держави. Наразі все частіше відповідають, що на вибори не збираються йти. «Бо що вони там змінять?». Тобто дехто у сучасному суспільстві навіть не вірить в існування демократії. А щодо освіченості, несправедливо, коли людина, залежна від алкоголю чи наркотиків, або людина, яка своїми діями показує байдужість до держави, та ті, чий досвід та знання дозволяють вибрати ефективних представників, хто є відданий державі, мають однакові права, однакоvu кількість акцій в управлінні державою. Багато громадян, ідучи на вибори, навіть не знають хто приймає участь у цих виборах. Вони бачили реклами двох-п'яти кандидатів і обирають за принципом «подобається - не подобається», що пізніше призводить до негативних наслідків для держави. У країні з несприятливою демографічною ситуацією, наприклад, коли збільшується частка осіб пенсійного віку, як в Україні, вибори теж можуть бути недосконалыми, адже пенсіонери, побачивши хоч крихту турботи про себе, хоч і награну, віддають свій голос депутатові, який насправді просто купує виборців за безцінь, але такий важливий для стареньких.

Приклад Помаранчевої революції 2004 року показав, що демократія може спричинити поділ суспільства на ворожі сторони, коли опозиційні групи в протилежному переконати неможливо, і кожен вірить в те, що підтримує найкраще. Важко досягти своєї мети, обрати саме того, хто зможе змінити ситуацію, адже підкоритись іншій стороні ніхто не хоче, не хоче навіть слухати і відстоює своє до останнього. Навіть після остаточної перемоги Ющенка, Схід і Захід України ворогували між собою. В нашому суспільстві не може існувати демократії, адже скільки людей - стільки думок, суспільство не може бути єдиним, а отже, спільного рішення воно не досягне.

Демократію можна вважати тиранією більшості над меншістю. В ідеалі, демократія може існувати лише в суспільстві, в якому більшість відмовляється від намагань насаджувати нестерпну політику меншості, а вона в свою чергу покійрно приймає і підпорядковується цьому рішення. Менталітет багатьох народів не пристосований до демократії, адже в більшості випадків людина, що досягла влади, рідко думає про перешкоди на своєму шляху, про інших, яким її дія заважає.

Іще один недолік - те, що більшістю можуть бути особливі групи, як от в Америці, наприклад, нацисти, Ку-клукс-клан, чи інші расистські чи терористичні організації. Тоді решті свідомого народу доведеться підкоритись дивним поглядам. В суспільстві настане безлад.

Для демократії суспільство має бути підготовлене, воно повинне розуміти свою роль, виконувати обов'язки і знати свої права, повинне бути зацікавлене у долі держави, повинне бути згуртованим, досвідченим, рішучим. Та навіть за таких умов держава не буде регулюватись ідеально. Народ потребує сили, що зможе керувати ним, направляти у потрібну сторону. Вже багато українців, які здавалося вчора ще прагнули демократії, сьогодні бажають сильної влади. Вони зневірилися у тому, що натовп вміло вирішить проблему. Тому перед запровадженням демократичного режиму потрібно виправити її недоліки, до того часу такий режим для країни може бути неефективним.